

ΕΙΝΑΙ Η ΣΑΗΕΝΤΟΛΟΓΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ;

Μια Αναφορά της Έρευνας
του

DEAN M. KELLEY

Σύμβουλος για τη Θρησκευτική Ελευθερία
Εθνικό Συμβούλιο των Εκκλησιών του Χριστού στις ΗΠΑ
Ιούνιος 1996

ΕΙΝΑΙ Η
ΣΑΗΕΝΤΟΛΟΓΙΑ
ΘΡΗΣΚΕΙΑ;

ΕΙΝΑΙ Η ΣΑΗΕΝΤΟΛΟΓΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ;

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	1
Τμήμα I: Παρατηρήσεις	2
Τμήμα II: Ευρήματα του Δικαστηρίου	4
Τμήμα III: Κανονισμός εναντίον Θρησκείας	7
Τμήμα IV: Ένας Ορισμός της Θρησκείας	11
Τμήμα V: Σύστημα Σκέψης	13

Μια Αναφορά της Έρευνας
του
DEAN M. KELLEY
Σύμβουλος για τη Θρησκευτική Ελευθερία
Εθνικό Συμβούλιο των Εκκλησιών του Χριστού στις ΗΠΑ
Ιούνιος 1996

ΕΙΝΑΙ Η ΣΑΗΕΝΤΟΛΟΓΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ;

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Εκκλησία της Σαηεντολογίας της Καλιφόρνια ανέθεσε στον συγγραφέα αυτής της αναφοράς να διερευνήσει αν η Σαηεντολογία είναι θρησκεία από νομική άποψη. Ο συγγραφέας συμφώνησε να αναλάβει αυτό το καθήκον (χωρίς αμοιβή), παίρνοντας συνεντεύξεις από ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα πιστών της Εκκλησίας της Σαηεντολογίας σε όλη τη χώρα, σε χρονικές στιγμές και μέρη της επιλογής του.

Κατά τη διάρκεια του Ιουνίου, του Ιουλίου και του Αυγούστου του 1980 διενεργήθηκαν συνεντεύξεις με 21 άτομα που επιλέχθηκαν στην τύχη από ιδρύματα της Σαηεντολογίας στο Σακραμέντο της Καλιφόρνια, στην Αλμπουκέρκη του Νέου Μεξικού, στην Ουάσιγκτον και στο Κληαργουότερ της Φλόριντα. Η κάθε συνέντευξη είχε στόχο να εκμαιεύσει το πώς ο ερωτώμενος ήρθε σε επαφή με τη Σαηεντολογία, ποια είναι η τωρινή του σχέση με αυτό το κίνημα, ποιος είναι ο ρόλος που παίζει στη ζωή του και ποια είναι η διαφορά που έχει δει ως προς την κατανόησή του στα υπέρτατα ερωτήματα σχετικά με την ύπαρξη.

Ο σκοπός των συνεντεύξεων δεν ήταν να προσδιοριστεί η διδασκαλία ή τα αξιώματα της Σαηεντολογίας, αλλά να προσδιοριστεί το τι αντιπροσωπεύει η Σαηεντολογία για τους υποστηρικτές της. Η προσέγγιση ήταν παρόμοια με αυτή που προβλεπόταν από το δικαστήριο της Καλιφόρνια στην περίπτωση της *Αδελφότητας της Ανθρωπότητας εναντίον της Κομητείας Αλαμίντα* ως προς την εξακρίβωση για το αν μια μη θεϊστική οργάνωση δικαιούνταν ως «θρησκεία» φοροαπαλλαγή στην ιδιοκτησία της:

Επομένως, η μόνη έρευνα σε μια τέτοια περίπτωση αφορά το αν η πίστη καταλαμβάνει την ίδια θέση στη ζωή των πιστών με τη θέση που καταλαμβάνει και η ορθόδοξη πίστη στη ζωή των περισσότερων πιστών, και αν μια δεδομένη ομάδα

Σημείωση: Ο συγγραφέας ήταν στέλεχος για τη θρησκευτική ελευθερία στο Εθνικό Συμβούλιο Εκκλησιών του Χριστού στις ΗΠΑ (1960-1990) και Σύμβουλος για τη Θρησκευτική Ελευθερία (1990-). Ο συγγραφέας αναλαμβάνει πλήρη και αποκλειστική ευθύνη για αυτή τη μελέτη και τα ευρήματά της. Δεν πρέπει να αποδοθούν στο NCC (National Council of Churches) ή σε οποιαδήποτε από τα δόγματα των μελών του.

που διεκδικεί την απαλλαγή από τους φόρους συμπεριφέρεται με τον τρόπο που συμπεριφέρονται ομάδες που ομολογουμένως είναι θρησκευόμενες.

Τόμος 153 Εφετείο της Καλιφόρνια, 2η σειρά, στη σελίδα 6920

Τα άτομα που έδωσαν συνέντευξη ήταν 13 άνδρες και οκτώ γυναίκες, με οκτώ εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης στην εκκλησία (κληρικοί;) και 13 μερικής απασχόλησης (λαϊκοί;). Κάποιοι ήταν στο κίνημα μόνο εδώ και έναν χρόνο, ενώ άλλοι εδώ και πολλά χρόνια (πάνω από 18 ή 20). Ενώ υπήρχε σημαντική ποικιλία στις απαντήσεις, ελάχιστο «νέο» υλικό προέκυψε μέχρι και την τελευταία συνέντευξη. Τα περισσότερα αφορούσαν παρόμοιες πληροφορίες και εμπειρίες που είχαν ήδη παρατηρηθεί σε παλαιότερες συνεντεύξεις. Έτσι, κατά μία έννοια, είχε κανείς την αίσθηση ότι έχει εξερευνήσει σε όλο τους το βάθος τα είδη των απαντήσεων που εκμαιεύθηκαν από τις ερωτήσεις που έκανε.

Το άτομο που έπαιρνε τη συνέντευξη προσπάθησε να μην κάνει ερωτήσεις που η απάντησή τους θα ήταν ένα «ναι» ή ένα «όχι», και να θέτει ανοιχτές ερωτήσεις –όπου αυτό ήταν εφικτό– εξετάζοντας αναλυτικά όρους και ιδέες που αναφέρονταν από τους ερωτηθέντες χωρίς περιορισμό χρόνου. Οι ερωτήσεις δεν ανέφεραν τη λέξη «θρησκεία» μέχρι να το κάνουν οι ίδιοι οι ερωτώμενοι, και αντί γι' αυτό επικεντρώνονταν στο «Τι έχει κάνει η Σαηεντολογία για σας».

ΤΜΗΜΑ Ι: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Αρκετές παρατηρήσεις προέκυψαν επανειλημμένως, απaráλλακτα και ξεκάθαρα:

1. Η Σαηεντολογία έχει γίνει πολύ σημαντική στη ζωή των ερωτηθέντων. Καταλαμβάνει ένα πολύ κεντρικό και, προφανώς, πολύ εποικοδομητικό κομμάτι στον τρόπο που οργανώνουν τις ιδέες τους, την εργασία τους και τα σχέδια για τη ζωή τους. Πολλοί έχουν μπει στη Σαηεντολογία με πλήρη απασχόληση (ως μέλη του προσωπικού = «κληρικοί;»), αν και υπάρχουν πολλοί που δεν έχουν αφιερώσει τις διακοπές τους ή δεν έχουν παρατείνει την άδειά τους από την κανονική τους ασχολία για να επιδιώξουν περαιτέρω εκπαίδευση και συμβούλευση στη Σαηεντολογία. Κάποιοι ασχολούνται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις με άλλους Σαηεντολόγους (ένας μουσικός έπαιζε σε μια μπάντα της οποίας όλα τα μέλη είχαν γίνει Σαηεντολόγοι!).
2. Η Σαηεντολογία έχει προσφέρει σε αρκετούς έναν τρόπο να ξεφύγουν από τον εθισμό στα ναρκωτικά, τον αλκοολισμό, την απογοήτευση, την έλλειψη νοήματος και στόχων, την κατάθλιψη ή μια αίσθηση ματαιότητας – καθόλου εύκολο έργο. (Κάποιος νεαρός περιέγραψε τον εαυτό του ως πρώην ναρκομανή που βασιζόταν σε εγκλήματα για να αντεπεξέρχεται στον εθισμό του, όμως τα παράτησε, βρήκε δουλειά για να πληρώσει

για τα μαθήματα της Σαηεντολογίας, και εγκατέλειψε τα ναρκωτικά εντελώς. Άλλοι ανέφεραν ότι σταμάτησαν τα ναρκωτικά αφότου τους είπαν ότι δεν μπορούσαν να συνεχίσουν στη Σαηεντολογία αν έπαιρναν ναρκωτικά).

3. Ένα κεντρικό στοιχείο για την επίδραση που είχε πάνω τους η Σαηεντολογία ήταν η πεποίθησή τους ότι είναι «πνευματικά όντα» που έχουν μια συνεχή ύπαρξη ανεξάρτητη από το σώμα ή τη διάνοια, και, κατά συνέπεια, δεν είναι ανάγκη να φοβούνται τον θάνατο, που είναι απλώς η «εγκατάλειψη» του τωρινού σώματος, ώστε να αντικατασταθεί από ένα άλλο σώμα.
4. Η στάση τους απέναντι στη Σαηεντολογία ήταν γενικά πολύ πρακτική: είχε «δουλέψει», είχε φέρει δηλαδή αποτελέσματα στο να βελτιώσουν την ικανότητά τους να ανταπεξέρχονται στα καθημερινά τους προβλήματα στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, στην επικοινωνία, στην αυτογνωσία κ.λπ. Ακόμα και οι πιο «πνευματικές» πτυχές (η λέξη που χρησιμοποίησαν) προβάλλονταν με έναν ρεαλιστικό τρόπο: «Αν δε δουλεύει για σένα, ξέχασέ το». Μόνο οι διδασκαλίες που αποδεικνύονταν από τη δική τους εμπειρία θεωρούνταν ότι είναι αληθινές, ενώ άλλες δεν είχαν (ακόμη;) φτάσει σε επίπεδο «πνευματικής» ανακάλυψης. (Κάποιος νεαρός σχολίασε ότι είχε «ακούσει» για μετενσάρκωση, αλλά δεν ήταν κάτι που το βρήκε ιδιαίτερα χρήσιμο ή σημαντικό για τον εαυτό του.)
5. Η διαδικασία του «ώντινγκ» (συμβούλευση που γίνεται με τον συμβουλευόμενο να κρατάει σε κάθε του χέρι αγωγούς συνδεδεμένους με ένα «ηλεκτρόμετρο» (γέφυρα Ουίτστουουν) που καταγράφει διακυμάνσεις της γαλβανικής αγωγιμότητας του δέρματος, διακυμάνσεις που πιστεύεται ότι συνδέονται με το αντικείμενο-θέμα με το οποίο σχετίζεται η παροχή συμβουλών) έχει πολύ κεντρική θέση στην εμπειρία τους από τη Σαηεντολογία, και αρκετοί το περιέγραψαν ως μια πρακτική «εξομολόγησης». Φαίνονταν να πιστεύουν ότι ήταν πολύ θεραπευτική διαδικασία και ότι δεν μπορούσε κανείς να εξαπατήσει το ηλεκτρόμετρο, καθιστώντας έτσι το ώντινγκ ανώτερο από άλλες μορφές συμβούλευσης.
6. Αναφορές στην «ηθική» παρουσιάστηκαν συχνά στις συνεντεύξεις, αν και συνήθως χωρίς πολύ ξεκάθαρο ή τυπικό περιεχόμενο.
7. Οι αναφορές στις τυπικά «θρησκευτικές» πτυχές της Σαηεντολογίας –το παρεκκλήσι, τη χειροτονία, την περιβολή του κλήρου, τον σταυρό ως σύμβολο, κ.λπ.– φαίνονταν σαφώς δευτερεύουσες. («Α, ναι, τώρα που το λες, έχουμε τις κυριακάτικες λειτουργίες»).
8. Αναφορές στον Ιδρυτή Λ. Ρον Χάμπαρντ: ήταν συχνές και επαινετικές, θα έλεγε κανείς «ευλαβείς»: οι φωτογραφίες του είναι παντού και είναι ο δημιουργός των περισσότερων

τεράστιων συλλογών υλικού που μελετούν οι Σαηεντολόγοι. Σε κάθε εγκατάσταση της Σαηεντολογίας υπάρχει ένα κενό αλλά καλά εξοπλισμένο γραφείο που προορίζεται για τον ίδιο, με το καπέλο του με το χρυσό κορδόνι του «Αρχιπλοιάρχου» τοποθετημένο πάνω στο γραφείο.

9. Αναφορές σε παλιότερες συνδέσεις των ερωτηθέντων με άλλες θρησκείες γίνονταν συνήθως με σεβασμό, και επανειλημμένα αναφερόταν ότι η Σαηεντολογία είναι ταιριαστή με άλλες θρησκείες· στ' αλήθεια «εφαρμόζει» αυτό που σε άλλες θρησκείες μάλλον πιστεύεται ότι είναι μόνο θεωρητικό. Ορισμένοι ερωτηθέντες είπαν ότι εξακολουθούν να είναι Λουθηρανοί ή Μεθοδιστές, αλλά προφανώς δεν είναι τόσο ενεργοί. Οι περισσότεροι περιέγραψαν τον εαυτό τους πιο πολύ ως «Σαηεντολόγο» παρά ως πιστό κάποιας (άλλης;) θρησκείας.
10. Πολλοί ανέφεραν ότι ήταν δυσαρεστημένοι με προηγούμενες θρησκείες, επειδή δεν πήραν ικανοποιητικές απαντήσεις στα ερωτήματά τους. Συχνά, τους είχαν πει τι να πιστέψουν χωρίς να έχουν βιώσει οι ίδιοι άμεσα αυτές τις απαντήσεις στα ερωτήματά τους, κι έτσι παρέμεναν «στο ψάξιμο», μέχρι που ήρθαν στη Σαηεντολογία, όπου δεν τους δόθηκαν απαντήσεις ή δεν τους ειπώθηκε τι να πιστέψουν, είχαν, όμως, τη δυνατότητα να ανακαλύψουν τις απαντήσεις μέσα από τη δική τους εμπειρία, η οποία απ' ό,τι φαίνεται ανταποκρινόταν στις ανάγκες τους. Ανέφεραν επανειλημμένα το «Όγδοο Δυναμικό», λιγότερο συχνά τη λέξη «Θεός» ή το «Υπέρτατο Ον», με το οποίο λέγεται ότι σχετίζεται το «Όγδοο Δυναμικό», αλλά έγινε ξεκάθαρο ότι η Σαηεντολογία δεν παρέχει ορισμό του Θεού ή συγκεκριμένο περιεχόμενο για το «Όγδοο Δυναμικό», αφήνοντας το ίδιο το άτομο να το ανακαλύψει.
11. Μερικοί ανέφεραν ότι επισημοποίησαν γάμους για άλλους Σαηεντολόγους ή ότι είχαν επισημοποιήσει τους δικούς τους γάμους με «κληρικούς» της Σαηεντολογίας.

ΤΜΗΜΑ ΙΙ: ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Μπορεί κανείς να δει τις παραπάνω παρατηρήσεις ως κάτι αντίθετο στους διάφορους ορισμούς της «θρησκείας». Εδώ θα χρησιμοποιηθούν τρεις. Ο πρώτος είναι ο ορισμός που περιγράφεται από το δικαστήριο της Καλιφόρνια στην *Αδελφότητα της Ανθρωπότητας*. Το δικαστήριο έγραψε:

Η θρησκεία περιλαμβάνει απλώς:

- (1) μια πίστη, όχι απαραίτητα αναφερόμενη σε υπερφυσικές δυνάμεις, (2) μια λατρεία, που περιλαμβάνει μια κοινωνική ομάδα που εκφράζει ανοιχτά την πίστη της, (3) ένα σύστημα πρακτικής ηθικής που προκύπτει άμεσα από την προσήλωση σε μια πίστη, και (4) έναν οργανισμό σχεδιασμένο μέσα από τη λατρεία να τηρεί τις αρχές της πίστης.

Τόμος 153 Εφετείο της Καλιφόρνια, 2η σειρά, σελ. 693 (1957)

A. «Μια πίστη, όχι απαραίτητα αναφερόμενη σε υπερφυσικές δυνάμεις». Το δικαστήριο δεν υποδεικνύει σε τι είδους πίστη αναφέρεται, αλλά η θρησκεία παραδοσιακά ασχολείται με τα «υπέρτατα ερωτήματα», όπως αυτά που αφορούν το νόημα και τον σκοπό στη ζωή, τη φύση και το πεπρωμένο του σύμπαντος, σχετικά με το αν η ζωή συνεχίζεται και μετά τον θάνατο κ.λπ. Η Σαηεντολογία παρέχει ένα λεπτομερές εννοιολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κάποια απ' αυτά τα είδη ερωτημάτων φαίνεται να απαντιούνται. Αν και δεν απαντιούνται όλα ρητά, οι ανησυχίες των πιστών γύρω απ' αυτά φαίνεται να μετριάζονται. Η Σαηεντολογία όμως ασχολείται πολύ λεπτομερειακά με το ερώτημα του θανάτου, και σε κάποιο βαθμό με τον ίδιο τρόπο με τους νεοπλατωνιστές και τη Χριστιανική Επιστήμη (αρνούμενη την πραγματικότητα ή τη σπουδαιότητα του σώματος) και τις παραδόσεις της Ανατολής (μετενσάρκωση σε διαδοχικά σώματα). Όπως και κάποιες άλλες θρησκείες (Βουδισμός, Κομφουκιανισμός, Ταοϊσμός), δε σκέφτεται δύο τάξεις ή δύο επίπεδα ύπαρξης, το φυσικό και το υπερφυσικό, αλλά μόνο ένα. Δεν παρέχει λεπτομερές εννοιολογικό περιεχόμενο για το «Όγδοο Δυναμικό» ή το «Υπέρτατο Ον», αλλά παραχωρεί μια θέση σ' αυτό, σε αντίθεση με κάποια σώματα που χαρακτηρίζονται από τα δικαστήρια ως θρησκείες (Αδελφότητα της Ανθρωπότητας, Ηθική Κοινωνία της Ουάσιγκτον (Τόμος 249, Ομοσπονδιακό Παράρτημα, 2η σειρά, σελίδα 127), Ηθικός Πολιτισμός και Κοσμικός Ανθρωπισμός (*Torcaso εναντίον Γουότκινς*, υποσημείωση, Τόμος 367 στα Αρχεία των ΗΠΑ, σελ. 488)).

B. «Μια λατρεία, που περιλαμβάνει μια κοινωνική ομάδα που εκφράζει ανοιχτά την πίστη της». Τι εννοούμε εδώ με το «λατρεία»; Το Αγγλικό Λεξικό της Οξφόρδης ορίζει τη «λατρεία» ως εξής:

1. ευσέβεια – 1683.

2. μια συγκεκριμένη μορφή της θρησκευτικής ευσέβειας· αναφέρεται ειδικά στις εξωτερικές τελετουργίες και τελετές – 1679.

Δεν υπάρχει καμιά προσποίηση ευσέβειας, με την ιουδαϊκοχριστιανική έννοια, στην Εκκλησία της Σαηεντολογίας, αφού η ευσέβεια με τη δεύτερη σημασία λαμβάνει χώρα. Υπάρχει ένα παρεκκλήσι σε κάθε εγκατάσταση της Σαηεντολογίας όπου συγκεντρώνονται κάποιοι Σαηεντολόγοι την Κυριακή για μια διάλεξη ή για να ακούσουν μια ηχογραφημένη διάλεξη πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Οι ερωτηθέντες δε φαίνονταν να πιστεύουν ότι αυτή η πρακτική είχε μεγάλη σπουδαιότητα στη Σαηεντολογική διάταξη των πραγμάτων ή ότι προέκυπτε εκεί αυτή η τυπική ευσέβεια.

Το σύνολο της Σαηεντολογίας, παρ' όλα αυτά, είναι μια «κοινωνική ομάδα που εκφράζει την πίστη του», και πολλές κοινωνικές συγκεντρώσεις (όπως οι υπηρεσίες του παρεκκλησίου)

είναι συλλογικές (σε αντίθεση με τις ατομικές ή τις προσωπικές) δραστηριότητες. Αυτές είναι που χαρακτηρίζονται ρητά ως εκδηλώσεις «Τρίτου Δυναμικού» (ομάδα).

Γ. *«Ένα σύστημα πρακτικής ηθικής που προκύπτει άμεσα από την προσήλωση σε μια πίστη».*

Η Σαηεντολογία έχει ένα εκτεταμένο σώμα γραπτών για την «ηθική» – που μοιάζει με αυτό που το δικαστήριο αναφέρει ως ηθική «πρακτική». Έχει «αξιωματικούς ηθικής» για να συμβουλεύουν τους πιστούς που μπορεί να έχουν αποκλίνει από τα ηθικά πρότυπα που διακηρύσσει η ομάδα. (Αντίθετα με τον ισχυρισμό του δικαστηρίου, υπάρχουν γενικά αναγνωρισμένες θρησκείες –ο Ανιμισμός, μερικές μορφές του Ινδουισμού κ.λπ.– που δεν έχουν ηθική διάσταση, παρ' όλο που συνήθως έχουν ένα σχέδιο (μη ηθικό) κάποιου συστήματος συμπεριφοράς ή δράσης για τους πιστούς τους, τελετουργικής ή παρηγορητικής φύσης.)

Δ. *«Ένας οργανισμός σχεδιασμένος μέσα από τη λατρεία να τηρεί τις αρχές της πίστης».* Η

Σαηεντολογία δεν είναι παρά ένας τεράστιος και λεπτομερής «οργανισμός... σχεδιασμένος να τηρεί τις αρχές της πίστης». (Αν «λατρεία» σημαίνει «ευσέβεια», είναι δύσκολο να δεις τι μπορεί να σημαίνει το «μέσα από τη λατρεία»). Κάθε εγκατάσταση της Σαηεντολογίας έχει ένα μεγάλο διάγραμμα τοίχου με καταγεγραμμένα σε στήλες τα γραφεία ή τις λειτουργίες, με το πρωινό προσωπικό και με το απογευματινό σε μερικές περιπτώσεις. (Μπορεί να μην είναι συμπληρωμένα σε μια δεδομένη στιγμή όλα τα πόστα, αλλά τα περισσότερα από αυτά φαίνεται πως είναι, τον περισσότερο καιρό). Αυτός ο τεράστιος και πυκνός οργανισμός υπάρχει για να κάνει πράξη το έργο της Σαηεντολογίας, που είναι ουσιαστικά να στρατολογήει και να εκπαιδεύει πιστούς στην πρακτική της Σαηεντολογίας. Αν η πρακτική αυτή συνιστά «θρησκεία» ή όχι, ωστόσο, δεν καθορίζεται από το αν ένας οργανισμός την κάνει πράξη, αλλά από το τι είναι αυτή η πρακτική και από το τι είδους πεποιθήσεις πρεσβεύει ή διακηρύσσει, πράγμα με το οποίο ασχολείται το Σημείο Α παραπάνω.

Ο ορισμός της «θρησκείας» που χρησιμοποιείται τόσο «απλά» από το δικαστήριο στην *Αδελφότητα της Ανθρωπότητας* δεν είναι καθόλου αποδεικτικό στοιχείο για τους στόχους μας, αφού περιλαμβάνει κάποια στοιχεία (ευσέβεια, ηθική) που δεν τα βρίσκεις παγκοσμίως μεταξύ των αναγνωρισμένων θρησκειών, και δεν είναι απόλυτα σαφής ούτε συνάδει εσωτερικά στη χρήση των όρων: Η «λατρεία» στο (2) είναι το ίδιο με τη «λατρεία» στο (4); Πώς μια «συλλογική ομάδα» στο (2) είναι κάτι διαφορετικό από το «ένας οργανισμός μέσα από τη λατρεία» στο (4); Ο ορισμός δεν προσδιορίζει ποιος τύπος της «πίστης» αποτελεί θρησκεία, και όχι φιλοσοφία, ηθική, ψυχολογία, πολιτική ή τεχνολογία, οπότε, μια περαιτέρω διευκρίνιση κρίνεται αναγκαία.

ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ: ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Λέγεται πως η Εφορία χρησιμοποιεί μια περιγραφή της θρησκείας με 13 σημεία που ποτέ δεν καθιερώθηκαν επίσημα ως κανονισμός. Περιέχει 13 ενδείξεις, χαρακτηριστικά ή κριτήρια, τα οποία, όπως γενναιόδωρα λέει η Εφορία, πρέπει να πληρούνται προκειμένου να προσδιοριστεί κάτι ως «θρησκεία». (Πηγή: Bruce Hopkins, *The Law of Tax-Exempt Organizations* 134 (τρίτη έκδοση, 1979).)

1. «Μια διακριτή νομική υπόσταση». Η Εκκλησία της Σαηεντολογίας είναι επίσημα ενσωματωμένη σε πολλές αρμοδιότητες στις Ηνωμένες Πολιτείες και αλλού. (Κάποιες αναγνωρισμένες θρησκείες ή εκκλησίες δεν είναι, όπως η Επισκοπική Εκκλησία ή η Εκκλησία Μεθοδιστών, τουλάχιστον σε εθνικό επίπεδο.)
2. «Ένα αναγνωρισμένο σύστημα ηθικών αξιών και τύπο λατρείας». Η Εκκλησία της Σαηεντολογίας έχει ένα επίσημο σύστημα ηθικών αξιών το οποίο μπορεί να δει κανείς στον πίνακα ανακοινώσεων στις εγκαταστάσεις της. Όπως φάνηκε παραπάνω, το ιουδαϊκοχριστιανικό μοντέλο δεν έχει ή –προσποιείται ότι έχει– έναν τύπο λατρείας.
3. «Μια συγκεκριμένη και διακριτή εκκλησιαστική διοίκηση». Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η Εκκλησία της Σαηεντολογίας έχει ένα λεπτομερές τοπικό, εθνικό και διεθνές σύστημα οργάνωσης και διοίκησης, αλλά το αν είναι «εκκλησιαστικό» εξαρτάται από το αν ο οργανισμός είναι «θρησκευτικός».
4. «Έναν τυπικό κώδικα δογμάτων και πειθαρχίας». Εκτός από τον ρωμαιοκαθολικό κώδικα εκκλησιαστικών κανόνων, σπάνια έχει υπάρξει ένα σώμα «δογμάτων και πειθαρχίας» τόσο ογκώδες όσο οι επίσημες οδηγίες και τα εγχειρίδια της Σαηεντολογίας. Το αν συνιστούν «δόγματα και πειθαρχία» κατά την έννοια της Εφορίας παραπέμπει και πάλι στο αν το περιεχόμενό τους είναι «θρησκευτικό».
5. «Μια διακριτή θρησκευτική ιστορία». Το κριτήριο αυτό είναι επίσης «κυκλικό», με την έννοια ότι ξαναγυρίζει στην αρχική υπόθεση. Η Σαηεντολογία έχει αρκετά «διακριτή» ιστορία που καλύπτει την εξέλιξή της από το ξεκίνημά της στις αρχές της δεκαετίας του 1950, αλλά το αν αυτό συνιστά μια «θρησκευτική» ιστορία εξαρτάται από το αν είναι «θρησκεία».
6. «Έναν αριθμό μελών που δε σχετίζεται με οποιαδήποτε άλλη εκκλησία ή θρησκευτικό δόγμα». Αυτό το γνώρισμα της αποκλειστικότητας είναι χαρακτηριστικό των περισσότερων θρησκειών της Δύσης στους σύγχρονους καιρούς, αλλά όχι στις θρησκείες «μυστηρίου» της Ρώμης, 200 π.Χ.-200 μ.Χ. Θα μπορούσε κανείς να είναι λάτρης του Μίθρα, της

Ίσιδας και του Όσιρη και του Διόνυσου, όλων την ίδια στιγμή. Η αποκλειστικότητα δεν αποτελεί επίσης χαρακτηριστικό κάποιων ανατολικών θρησκειών. Η Σαηεντολογία δεν ισχυρίζεται ότι είναι ο «ένας και μοναδικός» τρόπος πίστης, όπως κάνουν οι περισσότερες σύγχρονες δυτικές θρησκείες, αλλά, στην πραγματικότητα, φαίνεται ότι απορροφά την προσοχή του πιστού, αποκλείει το μεγάλο ενδιαφέρον προς άλλα συστήματα θρησκευτικής πίστης και ικανοποιεί ή κατευνάζει τις θρησκευτικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των πιστών της.

7. *«Μια πλήρη οργάνωση από χειροτονημένους λειτουργούς που μεριμνούν για το ποίμνιό τους και επιλέγονται μετά την ολοκλήρωση προβλεπόμενων μαθημάτων μελέτης».* Αν υπάρχει κάτι από το οποίο βρίθει η Σαηεντολογία, είναι «πιστοποιημένοι λειτουργοί» που έχουν ολοκληρώσει «προβλεπόμενα μαθήματα μελέτης». Η αναλογία του «προσωπικού» ή πλήρους απασχόλησης επαγγελματιών με τους «κοσμικούς(;)» ή με τους μερικής απασχόλησης επαγγελματίες είναι ασυνήθιστα υψηλή, με μια «Μίσιον» να έχει πολλά μέλη του προσωπικού, μια «εκκλησία» δεκάδες, και ένα κύριο κέντρο, όπως το Λος Άντζελες ή το Κληαργουότερ, εκατοντάδες. Ο πυρήνας της Σαηεντολογίας είναι τα «προβλεπόμενα μαθήματα μελέτης», συμπεριλαμβανομένου ενός «μαθήματος λειτουργού» που απαιτείται από όλους εκείνους που επιδιώκουν να πιστοποιηθούν ως ώντιτορ. Η φράση «που μεριμνούν για το ποίμνιό τους» είναι πιο δύσκολο να εφαρμοστεί, αφού δεν υπάρχει η σχέση ένας προς έναν ανάμεσα σε έναν λειτουργό και το ποίμνιο της Σαηεντολογίας που υπάρχει στα περισσότερα προτεσταντικά δόγματα. Το μοτίβο είναι περισσότερο όπως μιας ρωμαιοκαθολικής ενορίας, με αρκετούς ιερείς και μοναχές που ιεουργούν συλλογικά για εκατοντάδες ή χιλιάδες ενορίτες. (Από την άλλη μεριά, αρκετές αναγνωρισμένες θρησκείες, όπως οι παραδοσιακοί Κουάκεροι και η Εκκλησία του Χριστού, οι Επιστήμονες, δεν έχουν «λειτουργούς», και αρκετές δεν απαιτούν «προβλεπόμενα μαθήματα μελέτης» για τους ιερείς τους).
8. *«Δικά της γραπτά».* Μερικές θρησκείες δε διαθέτουν αυτό το χαρακτηριστικό. Η Σαηεντολογία το διαθέτει. Έχει αρκετά «δικά της γραπτά» να παράσχει – αν είναι «θρησκευτικά».
9. *«Καθιερωμένα μέρη λατρείας».* Υπάρχουν πολλά καθιερωμένα κτήρια ή εγκαταστάσεις της Σαηεντολογίας στη χώρα. Δεν είναι «μέρη Λατρείας» με την τυπική έννοια. Το αν παρ' όλα αυτά θεωρούνται μέρη θρησκευτικής πρακτικής, εξαρτάται από το αν η Σαηεντολογία είναι θρησκεία.
10. *«Τακτές συναθροίσεις».* Η Σαηεντολογία έχει κέντρα στα οποία προσέρχεται συνεχώς μια αρκετά σταθερή πελατεία για τη φροντίδα που παρέχει η Σαηεντολογία, κυρίως

για μαθήματα και συμβούλευση. Δεν έχει πολλές συλλογικές συγκεντρώσεις στις οποίες αναμένεται να έρχονται όλα ή τα περισσότερα από τα μέλη της για ομαδικές δραστηριότητες. Εκείνοι που εγγράφονται στα μαθήματα της Σαηεντολογίας υπογράφουν ένα έντυπο που περιγράφει τον αιτούντα ως «μέλος της Εκκλησίας της Σαηεντολογίας Διεθνώς». Τα αρχεία όλων αυτών των αιτούντων/εγγεγραμμένων/μελών φυλάσσονται, και τα περισσότερα από αυτά τα μέλη προοδεύουν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο χρονικό διάστημα μέσα από τα φαινομενικά ανεξάντλητα επίπεδα ώντινγκ και εκπαίδευσης που ονομάζονται «Γέφυρα», τα υψηλότερα επίπεδα της οποίας μπορούν να επιτευχθούν μόνο στο Λος Άντζελες και σε μερικά άλλα κέντρα, και το πιο υψηλό μόνο στο Κληαργούτερ της Φλόριντα, στην έδρα της Εκκλησίας στο Δυτικό Ημισφαίριο.

Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι κάθε κέντρο της Σαηεντολογίας έχει μια αρκετά σταθερή και συνεχή σύσταση, παρόμοια με την προσχώρηση, αποσκίρτηση, την παντοτινότητα και την παρακμή που συναντάται και στις «κανονικές» συναθροίσεις των πιο συνηθισμένων θρησκειών. Το αν είναι ισοδύναμες με τις τυπικές συναθροίσεις, εξαρτάται και πάλι από το αν η Σαηεντολογία είναι θρησκεία.

11. «*Τακτικές θρησκευτικές υπηρεσίες*». Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η Σαηεντολογία έχει αρκετά τακτικές κυριακάτικες λειτουργίες, όπως ανέφεραν οι ερωτηθέντες. Αν και δεν έχουν χαρακτηριστεί ως «λατρεία», μπορούν να προσδιοριστούν ως «τακτικές θρησκευτικές υπηρεσίες» – αν η Σαηεντολογία είναι θρησκεία. Τα παρεκκλήσια και οι υπηρεσίες του παρεκκλησίου, όπως και η περιβολή των κληρικών, το τροποποιημένο σύμβολο του σταυρού, οι εκκλησιαστικοί τίτλοι και η ορολογία φαίνονται μάλλον σαν δάνεια από τους κοινούς και κλασικούς τύπους του Χριστιανισμού παρά σαν απόρροια της ίδιας της Σαηεντολογίας.¹ Αλλά, βέβαια, πολλές νέες θρησκείες δανείζονται στοιχεία από τις παλαιότερες για να κερδίσουν μια «προστατευτική απόχρωση». Οι Βαπτιστές και οι Κουάκεροι τελικά κατάφεραν να αναγνωριστούν ως θρησκείες χωρίς να καταφύγουν σε τυπικά θρησκευτικά σύμβολα της εποχής τους και χωρίς το πλεονέκτημα του κλήρου, αλλά υπέμειναν σοβαρές παρενοχλήσεις κατά τη διαδικασία. Οι νέες θρησκείες οφείλουν

---

1. Πολύ πιο αυθεντικός σε σχέση με τη δική του ιστορία είναι ο ναυτικός συμβολισμός που διαποτίζει τον οργανισμό, ο οποίος σύμφωνα με πληροφορίες, επιβίωσε από τα χρόνια του Λ. Ρον Χάμπαρντ στη θάλασσα μαζί με τους πιο στενούς μαθητές του. Αυτή η νοσταλγία για το πλοίο διατηρείται σε αυτούς που προσχωρούν στην ελίτ ομάδα που ονομάζεται «Θαλάσσια Οργάνωση», τα μέλη της οποίας φορούν κάτι σαν ναυτικές στολές όταν κάνουν τη δουλειά τους, και κατέχουν τα υψηλότερα κλιμάκια της ηγεσίας της Εκκλησίας (κάτι ανάλογο έκαναν τα μοναχικά τάγματα σε ορισμένες περιόδους στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία). Κάθε μέλος της «Θαλάσσιας Οργάνωσης» έχει υπογράψει ένα συμβόλαιο για ένα «δισεκατομμύρια χρόνια» να υπηρετήσει τη Σαηεντολογία μέσα από διαδοχικές ζωές. Αυτό μπορεί να είναι απλώς μια συμβολική δήλωση, αλλά είναι κάτι μοναδικό στη Σαηεντολογία και προσδίδει μια διαχρονική διάσταση που δε συναντάται σε μη θρησκευτικές οργανώσεις. Ακόμα και άλλες θρησκευτικές παραδόσεις οι οποίες προβλέπουν κάποια μορφή μετενσάρκωσης και καλλιεργούν πλήρη και ισόβια δέσμευση από τους πιο αφοσιωμένους εκλεκτούς τους, δεν προβλέπουν αυτή τη δέσμευση χιλιετιών.

να μη χρειάζεται να μιμηθούν τα στολίδια των παλαιότερων, προκειμένου να επιβιώσουν, και πρέπει να γίνουν αποδεκτές με τους δικούς τους όρους. Σε κάθε περίπτωση, αυτά τα συμβολικά στοιχεία δεν παίζουν κανέναν ρόλο για τα συμπεράσματά μου σχετικά με το αν η Σαηεντολογία είναι θρησκεία.

12. «*Κυριακάτικα σχολεία για τη θρησκευτική διδασκαλία των νέων*». Τα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με αυτό το σημείο είναι σποραδικά και αντικρουόμενα. Μερικοί πληροφοριοδότες είπαν ότι η Σαηεντολογία δεν έχει τέτοια σχολεία για «τη θρησκευτική διδασκαλία των νέων», ενώ τουλάχιστον ένας είπε ότι υπάρχουν τέτοιου είδους σχολεία, και ότι είχε στείλει τα παιδιά του σε ένα στο Ντιτρόιτ. Υπάρχουν μερικές θρησκείες που απευθύνονται αποκλειστικά σε ενηλίκους και έτσι δεν έχουν τέτοια σχολεία. Το κριτήριο είναι επίσης «κυκλικό», εφόσον η ερώτηση αν η διδασκαλία που παρέχεται σε τέτοια σχολεία (αν υπάρχουν) είναι «θρησκευτική διδασκαλία», εξαρτάται από την προηγούμενη ερώτηση για το αν η Σαηεντολογία είναι θρησκεία.
13. «*Σχολεία για την προετοιμασία των λειτουργών*». Η Σαηεντολογία είναι από μόνη της ένα τεράστιο και απείρως διαβαθμισμένο «σχολείο για την προετοιμασία των λειτουργών», αν οι υπάλληλοι που προκύπτουν αναγνωριστούν ως «λειτουργοί», πράγμα που παραπέμπει στο αν υπηρετούν μια θρησκεία.

Τα περισσότερα από τα παραπάνω τεκμήρια δεν είναι οριστικά, αλλά εξαρτώνται από το ερώτημα: τι είναι «θρησκεία»; Ο ορισμός στην *Αδελφότητα της Ανθρωπότητας* δεν έχει υιοθετηθεί από άλλα δικαστήρια, και στις ΗΠΑ το Ανώτατο Δικαστήριο μπορεί να έχει ακολουθήσει τη μέθοδο αυτού του ορισμού και να έχει δανειστεί τα αποτελέσματά του, προκειμένου να αναγνωρίσει μια «θρησκεία», όχι από το περιεχόμενό της ή τη δομή της, αλλά από τη λειτουργία της. (Βλέπε *ΗΠΑ εναντίον Seeger*, Τόμος 380 στα Αρχεία των ΗΠΑ, σελ. 163 (1965), *Welsh εναντίον των ΗΠΑ*, Τόμος 398 στα Αρχεία των ΗΠΑ, σελ. 333 (1970), *Torcaso εναντίον Watkins*, Τόμος 376 στα Αρχεία των ΗΠΑ, σελ. 488 (1961).)

Τα κριτήρια της Εφορίας δεν είναι μόνο «κυκλικά» αλλά και πολύ τυπικά. Είχαν εκπονηθεί για τον αξιόπαινο σκοπό τού να περνάνε από κόσκινο τους «λειτουργούς δι' αλληλογραφίας» που ήθελαν να ξεφύγουν από τους φόρους, αλλά όπως έχει γράψει ένας σχολιαστής τους:

Αυτά τα κριτήρια τείνουν να απαιτούν από έναν οργανισμό να αναπτύξει δόγμα σύμφωνα με το πρότυπο που εκφράζεται στις πιο αποδεκτές κύριες εκκλησίες. Δεν αναγνωρίζουν τη σημαντική απόκλιση από αυτή τη δομή μεταξύ ενός πλήθους θρησκευτικών οργανώσεων που εδώ και πολύ καιρό έχουν αναγνωρισθεί ως αμερικανικές εκκλησίες... Ο Χριστός και η ομάδα των μαθητών του σίγουρα δεν πληρούν αυτά τα κριτήρια... Ίσως δεν είναι καθόλου σοφό να ορίζεις μια θρησκεία

με βάση την εξελιγμένη της κατάσταση, αφού η αρχική της κατάσταση δεν είναι μόνο πιο ρευστή, αλλά συνήθως πιο ντελικάτη και πιο σημαντική. Τότε ακριβώς είναι, στο στάδιο της προνύμφης, που μια συγκεκριμένη θρησκεία χρειάζεται να έχει το πλεονέκτημα της θρησκευτικής προστασίας.

– Worthing, Sharon, «Θρησκεία» και «Θρησκευτικοί Θεσμοί» υπό την Πρώτη Τροπολογία» στο 7:2 Pepperdine Law Review (Νομική Επιθεώρηση του Pepperdine), σελ. 344-45

ΤΜΗΜΑ IV: ΕΝΑΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Μέχρι στιγμής, η νομολογία των Ηνωμένων Πολιτειών έχει επιζήσει για πάνω από 200 χρόνια χωρίς επίσημο ορισμό της θρησκείας, και ελπίζουμε ότι κανένα δικαστήριο ή κυβερνητική υπηρεσία δε θα αισθανθεί την υποχρέωση να συνθέσει έναν τέτοιο ορισμό, δεδομένου ότι αυτό θα έτεινε να αναγκάσει όλες τις νεοεμφανιζόμενες θρησκείες να συμμορφώνονται στην προκρούστεια κλίνη του. Επιπλέον, αν η «θρησκεία» πρόκειται να είναι μια προνομιούχα κατηγορία του αστικού δικαίου, όπως –ευτυχώς και σοφά– θεωρήθηκε ότι είναι από τους συγγραφείς της Πρώτης Τροπολογίας του Συντάγματος, αυτός ο όρος θα πρέπει να εφαρμοστεί από το αστικό δικαστήριο για να συμπεριλάβει ή να αποκλείσει τους ενάγοντες από τα οφέλη του – ακόμη κι αν είναι μέτρια.

Ο όρος «θρησκεία» δε χρειάστηκε να οριστεί στην Πρώτη Τροπολογία, επειδή όλοι γνώριζαν γενικά σε τι αναφερόταν. Ακόμα και σήμερα υπάρχει μια μικρή σύγχυση σχετικά με το τι είναι «θρησκεία» στο 95% των περιπτώσεων. Είναι οι οριακές ερωτήσεις που αφορούν νέες και αντισυμβατικές θρησκείες ή ομάδες οι οποίες δηλώνουν ότι αυτές είναι θρησκεία που προκαλούν τη σύγχυση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το αστικό δικαστήριο μπορεί να αναφέρεται σε ομοιότητες με σώματα ήδη αναγνωρισμένα ως θρησκεία, αλλά έχουμε δει παραπάνω πόσο δύσκολο μπορεί να είναι αυτό το έργο. Και πόσο κοντά πρέπει να είναι αυτή η ομοιότητα; Ποια στοιχεία ομοιότητας είναι απαραίτητα και ποια είναι προαιρετικά; Και ποια στοιχεία από ποιες πηγές θα πρέπει να επικαλεστεί ο δικαστής για να πάρει μια απόφαση;

Το Ανώτατο Δικαστήριο σοφά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο δικαστής δεν μπορεί να αξιολογήσει την αλήθεια ή το ψέμα των πεποιθήσεων των αιτούντων (*ΗΠΑ εναντίον Ballard*, Τόμος 322 στα Αρχεία των ΗΠΑ, σελ. 78 (1944)), ούτε αν είναι θεϊστικές (*Torcaso, Seeger* και *Welsh*, κλητεύσεις υπέρ), ούτε και ερευνά καθόλου το περιεχόμενο των δογμάτων και των αρχών (*Πρεσβυτεριανή Εκκλησία εναντίον Mary Elizabeth Blue Hull Memorial Πρεσβυτεριανής Εκκλησίας*, Τόμος 393 Αρχεία των ΗΠΑ, σελ. 440 (1969)). Ίσως μια πιο διεισδυτική εξέταση μπορεί να επιχειρηθεί στο όριο, πριν, δηλαδή, μια ομάδα αναγνωριστεί ως θρησκεία, αλλά ακόμη κι εδώ ο δικαστής είναι περιορισμένος ως προς το βάθος στο οποίο

μπορεί να εισχωρήσει (πρβλ. *Ballard*). Το δικαστήριο δεν μπορεί να καθορίσει τι περιεχόμενο ή τι δομή πρέπει να επιδείξει μια ομάδα για να θεωρηθεί «θρησκευτική», ούτε, ακόμη και μέσα σε ένα ευρύ πλαίσιο, ποια συμπεριφορά θα αποκλείσει μια ομάδα. (Στις περιπτώσεις των Μορμόνων, στους οποίους η Εταιρεία της Εκκλησίας των Αγίων της Τελευταίας Ημέρας διαλύθηκε επειδή δίδασκε και ασκούσε την πολυγαμία (1890), το δικαστήριο έφτασε σε αποτελέσματα στα οποία τα δικαστήρια πιθανότατα δε θα έφθαναν σήμερα, αλλά ακόμη κι αυτά τα δραστικά μέτρα δεν υποστηρίζουν ότι ο Μορμονισμός δεν ήταν θρησκεία, πάρα μόνο πως θα απαγορευόταν η διδασκαλία του περί πολυγαμίας.)²

Αυτό που μπορούν να κάνουν τα δικαστήρια – και το έχουν κάνει στην περίπτωση *Seeger* και *Welsh* – είναι να εξετάσουν τη λειτουργία της θρησκείας για να δουν αν «καταλαμβάνει στη ζωή του κατόχου της μια θέση ανάλογη με αυτή που καλύπτεται από τον Θεό εκείνων που ομολογουμένως ικανοποιούν τις απαιτήσεις για τη φοροαπαλλαγή» (*Seeger εναντίον ΗΠΑ*, Τόμος 30, Αρχεία των ΗΠΑ, σελ. 163). Για να το κάνουν αυτό, θα πρέπει να βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία, όχι από ξένους ή αποστάτες, αλλά από τους μοναδικούς αρμόδιους μάρτυρες που είναι σε θέση να γνωρίζουν αν πράγματι βρήκαν στον οργανισμό την παρηγοριά που υπόσχεται η εν λόγω θρησκεία: τους τωρινούς καταναλωτές, τους τωρινούς πιστούς της ομάδας που ισχυρίζεται ότι είναι θρησκεία.

Πώς μπορεί να ξέρει το δικαστήριο αν αυτό που αποκτούν από τον οργανισμό είναι πράγματι η παρηγοριά της θρησκείας; Υπάρχει μια σημαντική βιβλιογραφία αφιερωμένη στον προσδιορισμό ή στην περιγραφή του τι είναι αυτό που παρέχει η θρησκεία για τα ανθρώπινα όντα και τις κοινωνίες των ανθρώπων, ξεκινώντας από τον Durkheim (*Στοιχειώδεις Μορφές της Θρησκευτικής Ζωής*) και φτάνοντας στον Weber (*Κοινωνιολογία της Θρησκείας*). Δυστυχώς, οι ακαδημαϊκοί συγγραφείς στο θέμα της λειτουργίας της θρησκείας δε συμφωνούν μεταξύ τους για το ποια είναι αυτή η λειτουργία. Αλλά οι διαφορετικές τους απόψεις μπορούν να υπαχθούν κάτω από μια ευρύτερη επικεφαλίδα: *Η θρησκεία είναι αυτή η μορφή της ανθρώπινης δραστηριότητας που παρέχει μια εξήγηση στους πιστούς της για το υπέρτατο νόημα της ζωής*. (Η περιγραφή αυτή εξηγείται με περισσότερες λεπτομέρειες στα προηγούμενα έργα του συγγραφέα, *Γιατί οι Συντηρητικές Εκκλησίες Αυξάνονται*, Harper & Row, 1972, 1977, σελ. 37-41, και *Γιατί οι Εκκλησίες δεν Πρέπει να Πληρώνουν Φόρους*, Harper & Row, 197, σελ. 59-69.)

2. Ο νόμος του Κογκρέσου του 1887 που δεν περιελάμβανε την Εκκλησία των Μορμόνων και έκανε κατάσχεση της ιδιοκτησίας τους στις Ηνωμένες Πολιτείες περιείχε μια προϋπόθεση: «ότι κανένα κτήριο... που κατέχεται και κατοικείται αποκλειστικά για τους σκοπούς της λατρείας του Θεού... δε θα κατασχεθεί». Πρώην Εταιρεία της Εκκλησίας του Ιησού Χριστού των Αγίων των Τελευταίων Ημερών εναντίον των ΗΠΑ, Τόμος 136 στα Αρχεία των ΗΠΑ. σελ. 1, 7 (1890).

Υπάρχουν αρκετές δευτερεύουσες πλευρές σε αυτή την περιγραφή που δεν πρέπει να παραβλέπονται.

- α. Αυτό προϋποθέτει ότι μια ομάδα *ισχυρίζεται* ότι είναι θρησκεία. Η Σαηεντολογία έχει κάνει σίγουρα αυτή τη δήλωση.
- β. Ένας οργανισμός που ισχυρίζεται ότι είναι θρησκεία πρέπει να έχει ένα σώμα από πιστούς, επαρκούς *συνέχειας*, ώστε να είναι αναγνωρίσιμοι στην πάροδο του χρόνου, και έναν επαρκή *αριθμό*, ώστε να υποστηρίζουν τον οργανισμό με την εθελοντική συνεισφορά τους. Η Σαηεντολογία σίγουρα έχει ένα τέτοιο σώμα από πιστούς.
- γ. Ο οργανισμός που ισχυρίζεται ότι είναι θρησκεία πρέπει να προσφέρει κάποια εξήγηση για το υπέρτατο νόημα της ζωής, τέτοια που να ικανοποιεί τις ανάγκες των πιστών του. Αυτή είναι η κρίσιμη ερώτηση που κατέστησε αναγκαίες τις συνεντεύξεις με ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα καταναλωτών αυτού που θα μπορούσε να είναι θρησκεία της Σαηεντολογίας. Ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτής της έρευνας;

ΤΜΗΜΑ V: ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΚΕΨΗΣ

Η Σαηεντολογία προσφέρει ένα τεράστιο και εξαιρετικά επιμελημένο σύστημα σκέψης που ερμηνεύει και εξηγεί τις διάφορες πλευρές της ανθρώπινης εμπειρίας. Στη βιβλιοκεντρική, προσανατολισμένη στη μελέτη προσέγγιση του έργου της, αποτελεί έναν νέο σχολαστικισμό, ελκυστικό για τους ανθρώπους που τους αρέσει να οργανώνουν, να κατανοούν, να συστηματοποιούν και να αναλύουν λογικά την εμπειρία τους. Δε διδάσκει μια συγκεκριμένη έννοια του όρου «Θεός» ή «Υπέρτατο Ον», αν και αναφέρονται μάλλον μεγαλειωδώς –και αόριστα– σε ένα «Όγδοο Δυναμικό», το υψηλότερο στην ιεραρχία των οκτώ σχέσεων στις οποίες τα άτομα μπορούν να επενδύσουν την ενέργειά τους, αλλά παρέχει λιγοστή καθοδήγηση ή εξήγηση για το πώς θα προχωρούσε κάποιος σε σχέση με αυτό το «δυναμικό» ή για το τι θα περίμενε κανείς να βρει εκεί.

Ωστόσο η Σαηεντολογία έχει διδάξει πολύ καθαρά και ρητά –ή δίνει τη δυνατότητα στους πιστούς της να ανακαλύψουν– ότι είναι «πνευματικά όντα» που έχουν μια συνεχή ύπαρξη πέρα από τον θάνατο σε διαδοχικά θνητά σώματα. Αυτή η κεντρική διδασκαλία ή ανακάλυψη, που αναφέρεται από όλους σχεδόν τους ερωτηθέντες ως δική τους πεποίθηση, είναι μάλλον μια σημαντική διαφοροποίηση από μη θρησκευτικές φιλοσοφίες και ψυχολογίες. Είναι μια

έννοια που χαρακτηρίζει πολλές θρησκείες και σχεδόν κανένα σύστημα σκέψης που δεν είναι θρησκευτικό.

Πιο συγκεκριμένα, αυτή η άποψη της πραγματικότητας και των συνεπειών που την ακολουθούν φαίνεται να ικανοποιεί τη δίψα των περισσότερων υποστηρικτών της για το υπέρτατο νόημα. Πολλοί από τους ερωτηθέντες χαρακτήριζαν τον εαυτό τους ως «κυνηγούς» που είχαν δοκιμάσει τη μια θρησκεία μετά την άλλη και έμειναν ανικανοποίητοι απ' όλες, μέχρι που συνάντησαν τη Σαηεντολογία και βρήκαν συνεχιζόμενη ικανοποίηση σ' αυτήν. Όπως το έθεσε κάποιος απ' αυτούς: «Αυτού του είδους τα ερωτήματα δε με ενοχλούν πλέον».

Αν και η Σαηεντολογία δεν έχει συγκεκριμένη απάντηση έτοιμη για κάθε πιθανή θεολογική ερώτηση (περισσότερο από ό,τι μερικές αναγνωρισμένες θρησκείες), φαίνεται να έχει τη δυνατότητα να εμφυσήσει στους θιασώτες της μια πίστη ότι η ύπαρξη λαμβάνει χώρα σε ένα βασικά ουσιώδες και έγκυρο πλαίσιο στο οποίο η στοχευμένη ανθρώπινη δραστηριότητα είναι εφικτή και αποτελεσματική.

Με βάση το ότι πραγματικά κατευνάζει (μπορεί και να απαντά ρητά) τις ανησυχίες των πιστών της σχετικά με το υπέρτατο νόημα της ζωής, η Σαηεντολογία είναι θρησκεία και, λειτουργικά, είναι πολύ αποτελεσματική. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάλυση του τμήματος IV παραπάνω, αυτό αποτελεί το μόνο αναγκαίο και επαρκές χαρακτηριστικό μιας θρησκείας, όλων των θρησκειών, και καμιάς άλλης μορφής της ανθρώπινης δραστηριότητας. Δεν έχουν έρθει όλοι οι οπαδοί στη Σαηεντολογία σε αναζήτηση αυτού του προϊόντος ή της υπηρεσίας, και δεν έχουν επιτύχει όλοι αυτό το επίπεδο γνώσης, αλλά αυτό ισχύει για όλες τις θρησκείες. Κανείς από τους ερωτηθέντες, κανείς που να είχε νιώσει προηγουμένως θρησκευτικές απορίες, δεν ανέφερε ότι οι απορίες συνεχίστηκαν στη Σαηεντολογία. Ίσως υπήρξαν κάποιοι που συνέχισαν να έχουν απορίες, αλλά δεν το παραδέχτηκαν· πιθανόν, άτομα που ήταν ακόμη δυσαρεστημένα, απομακρύνθηκαν από τη Σαηεντολογία –όπως κάνουν κάποιοι– και ακόμα αναζητούν απαντήσεις κάπου αλλού. Αυτό δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι η Σαηεντολογία μπορεί να εκτελεί τη λειτουργία της θρησκείας για εκείνους που παραμένουν.

Εκτός από την παραπάνω οριστική διαπίστωση σχετικά με τη Σαηεντολογία, υπάρχουν κι άλλες που, αν και δεν είναι από μόνες τους καθοριστικές, ενισχύουν το συμπέρασμα ότι η Σαηεντολογία είναι θρησκεία:

1. Ο «εξομολογητικός» χαρακτήρας του «ώντινγκ».
2. Η διδασκαλία (είτε πρόκειται για αντικειμενική αλήθεια ή όχι) ότι τα ανθρώπινα όντα είναι στην ουσία καλά.
3. Η έμφαση στην ηθική στις ανθρώπινες σχέσεις.

4. Η ικανότητα να επαναφέρει τα άτομα από τον εθισμό στα ναρκωτικά.
5. Η επισημοποίηση γάμων από το προσωπικό της Εκκλησίας.
6. Η εστίαση στο «να βοηθάς τους άλλους», με αποτέλεσμα τα προγράμματα της Εκκλησίας για την τρίτη ηλικία, την εναντίωση στη θεραπεία με ηλεκτροσόκ και λοβοτομή ως τεχνική ψυχικής υγείας κ.λπ.

DEAN M. KELLEY

1980

Ενημέρωση: Ιούνιος 1996

